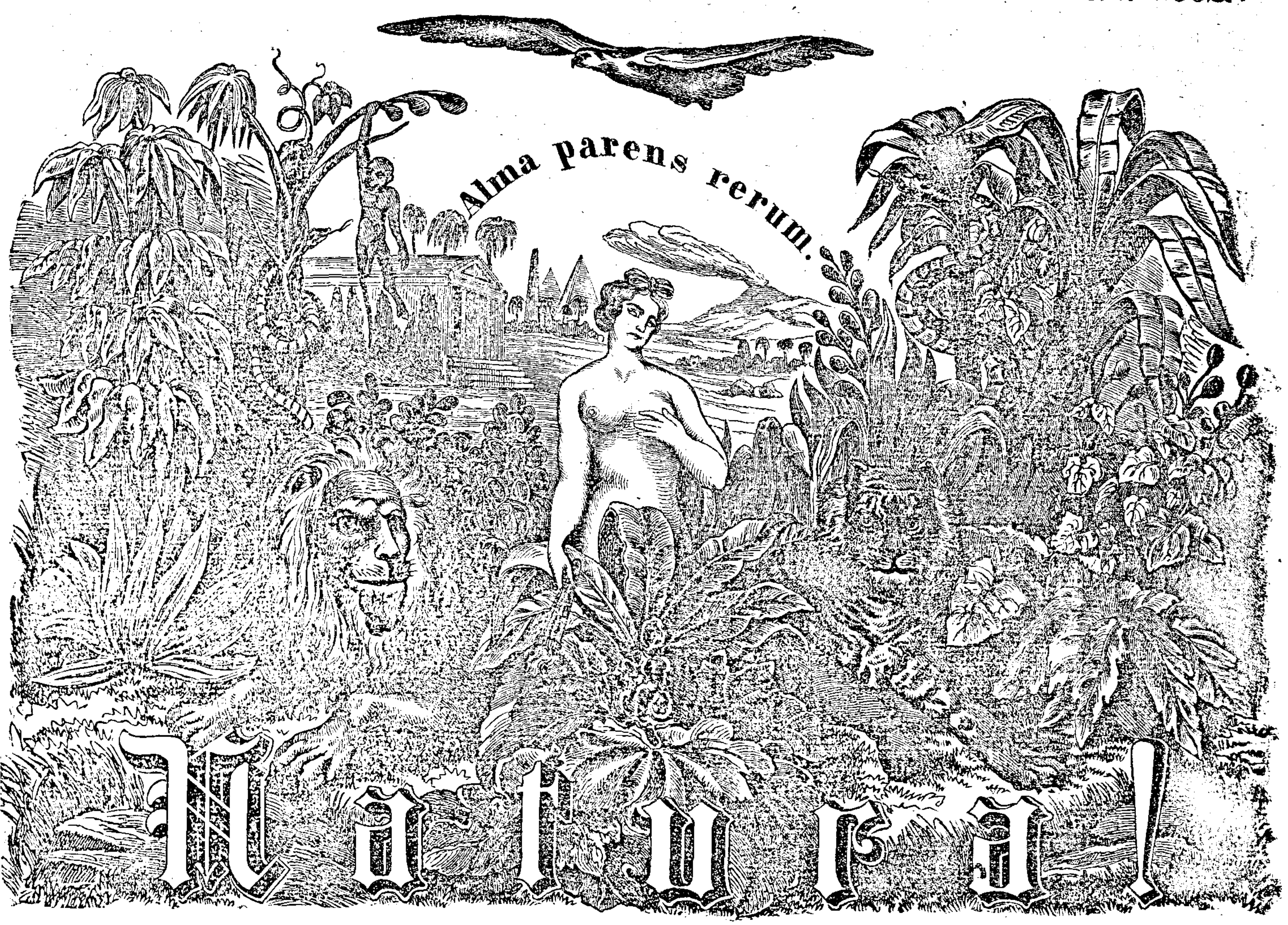
Anul V. No. 8. 28 Fevruarie. 1862.

JURNAL,

PENTRU RESPÂNDIREA SCIINŢELORŬ NATURALE ÎN ROMÂNIA

Redigeat

de

Professor Dr. Iuliu Baraşu şi D. Ananescu.

Coprindere: Feconditatea şi Sterilitatea. — Păiagenulŭ Mygale. — Joculŭ animalelorŭ. — Comunicaţiunĭ sciinţifice micĭ.

Omulu şi pămîntulu.

ARTICOLUL II.

Feconditatea şi sterilitate.

Feconditatea femeeĭ, este privită ca unŭ darŭ alŭ ceruluĭ la tóte popórele, care n'aŭ perdutŭ simţiulŭ naturalŭ înăscutŭ în omŭ şi care i arată ce este bine şi ce este reŭ. „;Rodiţi-vă, îmulţiţi-vă şi respîndiţi-vă pre pămîntulŭ" acestea suntŭ cele dintâiŭ covinte, care, D-ḑeŭ le a ḑisŭ omuluĭ dupe ce l'a creatŭ. Păgănismulŭ anticŭ, a consacratŭ templurile pentru divinităţĭ roditóre; femeile care n'aveaŭ copiĭ, mergeaŭ acolo, aducândŭ sacrificiĭ, şi se întorceaŭ acasă cu speranţiă şi bucurie, că vorŭ fi de acumŭ înainte, roditóre. Feconditatea u-

nei femei era atunci gloria ei, dar stirpirea a fostŭ privită ca o ruşine. În tótă istoria sacră găsimŭ manifestate aceste idei. Rachel, femea sterilă, a invidiatŭ pre Lea fiind că era fecondă; déră Anna muma profetului Samuel, a mersŭ plângîndŭ la templulŭ luĭ Iehova în Silo, făgăduindu-se că va consacra fiiulŭ care 'l va nasce serviciuluĭ divinŭ pentru tótă viéţa luĭ, numaĭ să aĭbă unŭ copilŭ şi să scape de ruşinea sterilităţiĭ.

Aşia s'a urmatŭ în tótă epoca civilisaţiunei clasice, în acéstă epocă gloriósă pentru genulŭ umanŭ, plină de atîtea ideĭ marĭ eroice şi sublime, care aŭ remasŭ dreptŭ mostenirea tutorŭ generaţiunilorŭ omenescĭ. Darŭ cândŭ eroismulŭ antícŭ, a începutŭ să devie din ḑi în ḑi unŭ fenomenŭ maĭ rarŭ, cândŭ omulŭ a adoptatŭ ca o regulă a vieţeĭ; „totŭ pentru mine, şi nimicŭ pentru alţiĭ." cândŭ a începŭtŭ a ḑice şi a scrie „că, a trăi bine, va să ḑică a avé tóte plăcerile lumeĭ şi cătŭ se póte de puţine datoriĭ către alţiĭ"; de atuncĭ negreşitŭ că s'aŭ schimbatŭ ideile unora ómenĭ în privinţa progeniturei lorŭ, în cătŭ s'aŭ degradatŭ maĭ josŭ de cătŭ chiar animalele, care aŭ unŭ instinctŭ naturalŭ de amorŭ pentru puiĭ lorŭ şi'şĭ sacrifică vieaţa lorŭ proprie pentru progenitura lorŭ, pe cândŭ din contra, omulŭ egoistŭ se sacrifică şi pre dînsu, numaĭ ca să sacrifice şi progonitura luĭ, atâtŭ să teme de sarcina împlinireĭ datoriĭ salle celleĭ maĭ primitive, celleĭ maĭ sacre, adecă de a produce ş'a educă copiĭ. Este necredibilŭ, dar din nenorocire, fórte adevăratŭ, că s'a văḑutŭ femeĭ făcînd felurimĭ de mîḑlóce nepermise, numaĭ ca să stîrpéscă, făcînd totŭ deauna victime, nu numaĭ pre copiĭ din pântece, ci de multe orĭ făcându-se elle înseşĭ victime alle acestorŭ procedurĭ nebune si criminele. Astŭ-felŭ este pedepsitŭ egoistulŭ, tocmaĭ prin faptele salle egoistice. Eacă răsbunarea fatală, numită de cătră popórele antice cu nume de „Nemesis" implacabile.

Este interesantŭ a vedea că respectulŭ pentru vieaţa copiilorŭ, a crescutŭ şi s'a micşoratŭ în opiniunea popórelelorŭ, totŭ deauna conformŭ cu respectulŭ ce'lŭ a avutŭ pentru libertatea individuluĭ în genere. Aşia vedemŭ că în timpulŭ republiceĭ romane, legile eraŭ fórte riguróse în contra infanticidelorŭ (omorurĭ de copiĭ) pe cândŭ maĭ pre urmă, în timpulŭ imperiuluĭ, în această epocă a descandenţeĭ libertăţiĭ umane în Roma, fie care părinte avea dreptulŭ absolutŭ asupra viéţeĭ şi morţiĭ copiilorŭ seĭ, în câtŭ s'a făcutŭ obiceiŭ, cândŭ născea unŭ copilŭ al unuĭ cetăţeanŭ romanŭ (civis romanus) móşa'lŭ punea la piciórele tatăluĭ seŭ; acel'a pe care tatălŭ l'a ridicatŭ în bracie şi l'a sarutatŭ, a remasŭ în vieaţă, pre cândŭ acella pe care tatălŭ lŭ a lăsatŭ josŭ neridicatŭ, era datŭ afară în uliţă şi espusŭ uneĭ morţĭ sigure. Dar libertatea şi demnitatea umană, unde suntŭ maĭ pucin desvoltate da cătŭ în ţerile despotice ale Asieĭ? Apoĭ şi totŭ acolo vedemŭ infanticidele esecutate în gradulŭ cellŭ maĭ terribilŭ. Aşia se scie că în China, în această ţearră ciudată de 360 milióne locuitorĭ, unde tótă lumea este ecuală înaintea bastonuluĭ de bambus, care are dreptulŭ a se preumbla dupe ordinulŭ imperatuluĭ, pe spinarea unuĭ Mandarin-Ministru ca şi asupra spinăreĭ omuluĭ plebeiénŭ (mojicŭ), acolo se espune la mórte pe fie-care anŭ sute de miĭ de copiĭ, adecă orĭ că'ĭ pune în nisce turnurĭ rotunḑĭ, în câtŭ morŭ acolo de fóme, orĭ ca ĭ aruncă naintea porcilorŭ ca seĭ mănînce.

Întradevărŭ, numaĭ unde se respectă dreptulŭ celluĭ maĭ debilŭ, numaĭ acolo póte să fie vorbe d'adevărată libertatate şi dreptate. Este propriŭ tutulorŭ ómenilorŭ şi institutelorŭ despotice, că suntŭ apăsătorĭ către ceĭ debilĭ şi tărîtorĭ către ceĭ maĭ forţĭ, pe cândŭ generositatea şi dreptate către ceĭ debilĭ, precum şi curagiŭ către ceĭ forţĭ, este propriŭ ómenilorŭ şi institutelor liberale; de aceea vedem, precum am ḑisŭ că în ţerile despotice şi barbare, copiĭ, femeile şi bătrîniĭ suntŭ maltractaţĭ şi apăsaţĭ în tóte felurile.

Suntŭ alte popóre poligame, barbare şi fórte sensualiste, carele de şi n'aŭ perdut înstinctul natural al tandreţeĭ părintescĭ, încă fiind-că aŭ observatŭ că femeea, de multe orĭ, se scimbă şi perde din frumuseţea eĭ după ce a făcut copiĭ, de aceea aŭ obiceiŭ că ţine deosebite femeĭ pentru facerea copiilorŭ şi altele maĭ frumóse le facŭ serile şi le ţinŭ numaĭ pentru frumuseţea lorŭ. Asta este întradevăr un obiceiŭ curiosŭ, d'a avea femeile întocmaĭ ca vestmitele, unele pentru tóte ḑilele şi altele pentru parade. Dar orĭ cum, cellŭ

pucin sub punctulŭ de vedere al utilităţeĭ, acestŭ obiceiŭ al unorŭ popóre sălbatice din America, este multŭ maĭ escusabilŭ de câtŭ acela al unor Europenĭ, ce se numescŭ ómenĭ civilisaţĭ, şi ḑicŭ că trăescŭ în miḑloculŭ secoluluĭ cellŭ maĭ luminatŭ. Aceştĭ ómenĭ, avînd o singură socie, o sacrifică pe dînsa şi pe copilŭ, numaĭ ca să nu facŭ copiĭ; adecă, se espune a perde într'o zi tot ce posede, şi pentru tóte ḑilele şi pentru cele de paradă.

De cândŭ sciinţa medicală a făcutŭ marele sale progrese în studiulŭ desvoltăreĭ copiluluĭ în pîntecele mumeĭ, urmîndŭ fasele (staţiile) acesteĭ desvoltărĭ din lună în lună şi chîar din ḑi în ḑi; a cunoscutŭ că deja dupe conceptiune, unŭ copilŭ în mitră (pântice) trebue să fie privitŭ ca o fiinţă viabilă, de şi nu e încă vie; dar că de la 5 lunĭ in colo, embrionul póte sŭ fie privitŭ ca o fiinţă vie; tot medicina a arătat că embrionulŭ din ḑioa dintîiŭ a concepţiuneĭ sale, s'a făcutŭ o fiinţă aşa de strinsŭ legată cu corpulŭ mumeĭ sale, în câtŭ întrerupţiunea acesteĭ desvoltare printr'unŭ meḑiu violinte care produce avortŭ (stîrpire), nu numaĭ că omóră de sigur această fiinţă vie şi fragetă, ci pune în cellŭ maĭ mare pericolŭ chiar şi viaţa mumeĭ, dînduĭ orĭ o mórte pripită, saŭ nisce maladiĭ cronice în organele genitale, în câtŭ vieaţa acesteĭ persóne este, d'acum înainte, unŭ şirŭ de suferinţe, şi o esistinţă miserabile.

Jurisprendenţa a îmbrăţişatŭ aceste resultate ale medicineĭ şi a declarat de crîmă d'omucidŭ, orĭ ce acţiune directă saŭ indirectă care are tendinţa a atenta la vieaţa Embrionuluĭ şi a pune în pericol esistinţa mumeĭ. Dar în tot timpulŭ, crima, ca o fiinţă înfernale şi nopturnă, n'a încetat a lucra în întunericŭ, şi vaĭ! n'a încetat chiar în ḑilele nóstre a face victime din care, cea maĭ mare parte remîne ascunse, necunoscute maĭ nimuluĭ. Eată că sciinţa Natureĭ şi aceia a dreptăţeĭ, trubue să unească forţele lorŭ, spre a persecuta cu tótă energia, acestŭ asasinatŭ îndoitŭ care este celŭ maĭ teribilŭ din tóte, fiind-că mai nainte corrumpe şi degradă pe care maĭ pe urmă il omóră, fiind-că se presintă sub figura idósă a fiinţeĭ diabolice în Mithologiea Indienă ce se numesce Visnu, care are tendinţa a despopula lumea şi a lucra în contra ideĭ eterne a creaţiuneĭ, care se formuléḑă în sentinţa biblică „Roditi-vă, îmulţiţi-vă şi umpleţĭ *pămîntu*".

Trebue în fine să menţionămŭ aicĭ ca unŭ tristŭ suvenir din legislaţiunea seculelorŭ feodale, că eraŭ guverne care aŭ cuteḑatŭ a se pune în loculŭ provedinţeĭ, vrîndŭ a împedeca prin legĭ draconice, îmulţirea naturală a unora clase de ómenĭ; se înţelege a unora clase de ómenĭ debilĭ prin minoritate numerică; căcĭ, precum am ḑisŭ maĭ sus, numaĭ către ceĭ debilĭ, apăsătorulŭ se permite a nu respecta drepturile umane. Atuncĭ s'a văḑut tristulŭ spectacolŭ că s'a ordonat: că din căte-va clase se fie în tot d'auna numaĭ atîtea familiĭ într'unŭ oraşŭ, d'aceea nu s'a permis căsătoriea acestor clase d'ómenĭ ca să nu treacă prin îmulţirea naturală, macsimum numeruluĭ hotărîtŭ pentru eĭ prin lege, şi numaĭ dupe ce a omorîtŭ şi s'a stinsŭ o familiă, s'a putut căsători un altŭ individ spre a remplasa familia perduta. Avemŭ în Biblie un esemplu d'o asemene legislaţiune a luĭ Faraon regele Egiptuluĭ, care a ordonatŭ şi elŭ ca orĭ ce copilŭ născutŭ din seminţa luĭ Israil să fie înecatŭ în Nilŭ că să nu se îmmulţească acéstă seminţie. Bibliea ne ḑice că Provedinţa divină a pedepsitŭ pe Faraon tot prin miḑlocul cu care a şi păcătuitŭ; elŭ a înecatŭ copiĭ în apă, apoĭ şi elŭ a fostŭ înecatŭ cu toţĭ aĭ seĭ în Marea Roşie. Dar guvernele feodale care aŭ imitat în secolile meḑie legea Faraonică, s'aŭ înecatŭ şi ele, dar nu printr'unŭ miracolŭ ca regele Egiptuluĭ, ci prin mersulŭ naturalŭ alŭ lumineĭ şi al ideĭ libertăţeĭ. Da, marele sóre al libertăţeĭ care s'a suit pe orizontulŭ lumeĭ la sfîrşitul secoluluĭ trecut şi care a creat un catechismŭ al drepturilorŭ omuluĭ, elŭ a înecatŭ cu nimicire în tóte ţerile civilisate aéstă lege barbară, feodală; apoĭ a venitŭ pe urmă şi admirabila sciinţă modernă numită „Economiea politică" şi a probatŭ ignoranţia stupida a acestor legislatorĭ care 'ş aŭ temutŭ de îmulţirea ómenilorŭ în paguba societăţeĭ. Ea a probatŭ că în orĭ ce stat bine organisatŭ, chiarŭ cerşietorulŭ dupe uliţe, nu este o fiinţă absolut neutilă, absolut meprisabilă; că din contra, prin ideiă libertăţeĭ, prin ideea desvoltăreĭ forţelorŭ şi activităţeĭ ómenilorŭ dupe voinţa lorŭ liberă şi spontană, fie care fi-

ință umană chiar estropiată (cióntă) póte se devie productivă și folositóre statuluĭ. Dar orĭ cumŭ, nu trebue să uĭtămŭ că fie care ființă umană este un sanctuariu, pe care trebue s'l respecta, fiind-că elŭ este opulŭ cellŭ maĭ admirabil, cellŭ maĭ perfectŭ în creațiunea lumeĭ; fiind-că elŭ pórte în sine o scîntee divină „un chipŭ dumnedeescŭ“ cum dice Biblia. Într'adevăr, fiecare inimă umană este o lume morală înfinită, plină d'ideĭ și de simsațiunĭ; și cine din noĭ, este în stare a măsura și a cânteri tóte lacrimile și speranțele care se petrecŭ în vieața unuĭ cerșietorŭ! Cine din noĭ póte să măsure tresaurile d'amor și de tandrețe ferbinte care pătrunde peptulŭ părinților celor maĭ degradațĭ de societate, în presința copiilorŭ lorŭ! Cine póte cuteza a se pune aicĭ pe pămîntŭ în loculŭ Providențeĭ și să ne strige: pînă aicĭ și nu maĭ departe!“

Eacă marele și mîngîitorele resultate la care a ajunsŭ sciința omuluĭ, a drepturilorŭ sale și sciința Natureĭ în genere.

Dar dacă am disŭ că temeren ómenilorŭ pedifobĭ (ce se teme d'a face copĭ) și a numitelorŭ legislatiunĭ faraonice contra îmulțireĭ òmenilorŭ pe pămîntŭ, era și este o mare și singerósă greșală; cu totă acestea, cuestiunea imulțireĭ ómenilorŭ este pentru generațiunile viitóre celle maĭ depărtate, o cuestiune fórte interesantă în sciințe, și o s'o tractămŭ în articolulŭ al treilea, în numerulŭ viitorŭ. B.

Păiagenulu Mygale.

Paiagenulŭ, formeadă în zoologie unŭ ordinŭ d'animale fórte interesante sub multe puncte de vedere, și ne propunemŭ a vorbi într'o di maĭ multŭ despre aceste animale în genere; acumŭ însă vomŭ descrie numaĭ unŭ singurŭ genŭ de paiagenŭ esoticŭ (streinŭ) care s'a studiatŭ bine în timpulŭ nostru: asta este genulŭ numitŭ Mygale.

Acestŭ paiagenŭ este d'o singură colóre ócheșe, bătândŭ în negru, cu părŭ lungŭ, de mărimea ca de doe police, avîndŭ picióre do marimea de 3 police și maĭ gróse la sfîrșitŭ. Acestŭ păiagenŭ trăiesce în America, în Surinamŭ, Cayenne și Brasiliea; acolo se ține în arborĭ secĭ, saŭ între petre, și face o țeseture în forma unuĭ cilindru de lungimea de 2 police; în acestŭ cilindru, făcutŭ parcă de muselin finu, elŭ séde tótă dioa și părăsesce acestŭ locŭ nóptea, numaĭ cândŭ începe a umbla după prada, adecă a goni insecte. Dar femela face și o altă țesetură de mărimea uneĭ nucĭ, unde depune ouele eĭ care, (dupe d. Goudot) ajunge la numărŭ de 60 și 100. Femela face acestŭ cuibŭ lîngă locuința eĭ și are o mare grije și vigilanție pentru dînsŭ, însă nu e adevărat aceea ce aŭ disŭ uniĭ voiagiorĭ că poiagena pórtă pretutindine acestŭ cuibŭ cu dînsa unde merge. Acestŭ animalŭ este în stare a ataca și o pasere mică (s. e. unŭ Colibrĭ de mărimea uneĭ musce) și îĭ suge sângele, dar și la ómenĭ, mușcăturea luĭ produce o inflamațiune care, câte o dată, póte să aibă urme periculóse. Dintr' acestŭ genŭ, trăiesce în sudulŭ Europeĭ, adecă în sudulŭ Franceĭ, în Spaniea și Corsica duoe specie numite Mygale cementaria și Mygale fodiens, care suntŭ maĭ micĭ de câtŭ cea precedinte din America. Însă felulŭ traiuluĭ acestor păiagenĭ Mygale din sudulŭ Europeĭ, este fórte interesantŭ. Eacă ce racontă Sauvages în raportulŭ trailuluĭ Mygaleĭ cementarie, dupe observațiunile sale făcute lînge Montpellier;

„Acestŭ păiagenŭ, dice elŭ, îșĭ alege un locŭ repede unde apele ploiĭ nu póte să stea și al căruia tărîmŭ este unŭ pământŭ argilos fără petre și earbă. Acolo animalulŭ îșĭ sapă o grópa, avîndŭ o adîncime de 1 saŭ 2 piciòre și unŭ diametrŭ așia de mare în câtŭ elŭ se póte invîrti acolo cu înlesnire; pe urmă căptușesce grópe cu o țeseture fină și iși face de diferite strate de pământŭ lipite una de alta o ușe rătundă, bine potrivită la uverturea gropeĭ care póte s'o deschidă prin midloculŭ firelorŭ de mătase care suntŭ lipite cu unŭ căpătîiŭ pe partea de josŭ a ușeĭ, și cu capătulŭ al doilea se află ficsațĭ la fundulŭ gropeĭ, unde se ține păiagenul, așteptîndŭ prada sa. În partea sa de sus, întocmaĭ ca ușa este făcută pământŭ care o încongióră, ca să nu o cunóscă cineva pe din afară. Dar ușia aceasta sta așia de rotundită bine și de potrivită pe gura

gropeĭ, în câtŭ unŭ mesterŭ n'ar putea s'o facă maĭ bine. Prin greutatea eĭ înseşĭ, aşia cade peste grópă şi o astupă, însă vrîndŭ a deschide culcuşulŭ luĭ, păiagenulŭ se sprijinesce în contra uşeĭ şi o ridică cu forţă. Cândŭ am descoperitŭ uşa şi am vrutŭ s'o ridicŭ cu unŭ acŭ;

Păiagenulŭ Mygale (Mygale cimentaria) în mărimea sa naturală.

ḑice Sauvages, am găsitŭ o mare resistinţă, eram în mirare însă pe urmă am văḑutŭ printr'o crăpătură că causa acesteĭ resistinţe era insuşĭ păiagenu; căcĭ l'am văḑutŭ fiind culcatŭ pe fundulŭ gropeĭ, trăgîndŭ cu gura către sine legăturile uşeĭ, ca să nu o deschidă; aşia m'am luptat cu dînsu câteva minute; cândŭ uşia se rădica prin mine, când cădea jos prin tragerea pă-

iagenuluĭ, pănă când în urma când am biruitŭ şi am deschis'o atuncĭ păiagenulŭ s'a retrasŭ într'o cufundare în culcuşulŭ luĭ; însă şi maĭ tîrḑiŭ totŭ d'auna, abia am începutŭ a face óre-care mĭşcare la uşia şi îndată păiagenulŭ venea afară către mine, parcă vrea să apare cu forţa, vatra luĭ; în fine, am stricatŭ grópa derămindŭ cu un cuţitŭ malurile eĭ, atuncĭ păiagenulŭ a eşitŭ la lumină, însă mie s'a părutŭ fórte ostenitŭ, şi abia a putute să se misce.

Suntŭ multe animale care aŭ instinctulŭ cladirei şi îşĭ facŭ culcuşurĭ şi galeriĭ subterane; însă afară de păiagenulŭ Mygale şi o pasere rumită Seba, nu găsimŭ la nicĭ unŭ animalŭ ca să şi facă o uşiă miscătóre, parcă cu balamale, la culcuşulŭ saŭ cuibulŭ luĭ. Dar păiagenulŭ face încă maĭ multŭ de câtŭ paserea Seba, fiind că elŭ apare intrarea uşeĭ şi dreptulŭ domenuluĭ seŭ, în contra orĭ căreĭ invasiune străină. Eată unŭ animalŭ care apără cu tóte fórţa luĭ, doctrina de „neintervenţiune streină."

B.

Joculu (saltulu şi danţiulu) paserilor.

Este unŭ fenómenŭ cunoscutŭ în regeulŭ animale, cum că unele afecte precum bucuria, întristarea, mânia, spaima etc. carĭ atingŭ maĭ multŭ spiritulŭ de câtŭ corpulŭ, se manifestă de multe orĭ fără voia animaluluĭ, prin mişcarea membrelorŭ corpuluĭ. Fste de 'nsemnatŭ că aceste mişcărĭ, carĭ în jocŭ sunt maĭ regulate, se observă intr'o admirabilĕ armoniă nu numaĭ la omŭ, ci şi la animalĭ, iar' dintr'aceste, cu distincţiune la paseri. Aşia se naréză, despre Cocoşiulŭ roşiŭ de munte (Pipra Rubicola) cum ca, adunându-se maĭ multe paseride d'acestŭ soiŭ, într'unŭ locŭ spaţiosŭ, facŭ acolo unŭ cercŭ, unŭ rondŭ, şi în întrulŭ acestuĭ cercŭ, unŭ individŭ de partea bărbătéscă esecutéḑă unŭ felŭ de solo, car' după ce s'a ostenitŭ acesta, intră altulŭ în locu-i, şi aşia maĭ departe. Cocoşiulŭ selbatecŭ (Tetrao urogallus), găinuşia (T. bonasia, Bradişióra), Tetrao tetrix (unŭ speciŭ de găinuşiă cu códa bifurcată în vîrfŭ) şi Euptaciulŭ (Tringa pugnax) pórtă între sine, pre timpulŭ împărechiăreĭ sexelorŭ, resbóie întregĭ, adunându-se spre acestŭ scopŭ, cete întregĭ de aceste paserĭ, într'unŭ spaţiŭ maĭ amplu, unde bărbătusiĭ se luptă doĭ câte doĭ, până la mórte, éră femelele se uită la eĭ cu îndeferinţiă, ba une-orĭ chiarŭ cu desfătare.

Dar este interesantŭ ceea ce împărtăşesce celebrulŭ ornithologŭ Fr. W. Stetter în Fóiă lunariă a„ Societăţiĭ transilvane pentru sciinţiele Naturale," din Aprile a. tr., unde ḑice elŭ, cum că a oservatŭ în curtea sa nesce gînsce, carĭ se petrceau pe nesce burueni de stirŭ (Amaranthus retroflexus) cum acele gânsce, în numerŭ de 50 capete, făceaŭ, sub conducerea unuĭ gânsacŭ bătrânŭ, maĭ multe întorsăturĭ şiĕrpuitóre, fugândŭ unele p'între altele, găgăindŭ şi esecutândŭ unŭ mazurŭ formale. — Ce lucru curiosŭ! de vomŭ admite, cum ca nobleţia polonesă a învăţatŭ mazurulŭ, danţulŭ lorŭ naţionale, dela gânscele sale, după cumŭ vréŭ uniĭ naturalişti a admite, cum că maĭ multe arţĭ le aŭ învăţatŭ ómeniĭ dela animale, ca dela unele ce aŭ fostŭ maĭ de 'nainte create ca omulŭ. Aşia d. c. cum că architectura aŭ învăţat'o ómeniĭ dela castorĭ şi dela albine; înnotulŭ dela raţie şi gânsce; structura navilorŭ aŭ luat'o dela forma corpuluĭ Lebedeĭ (Cygnus olor et C. musicus) precumŭ şi navigaţiunea aŭ învăţat'o dela notulŭ aceste paserĭ cte. Bine arŭ fi, décă arŭ învăţa şi văduvele nóstre dela vrabia văduvă (Fringilla vidua) a nu se maĭ însoţi, celŭ pucinŭ afară din lege, cu nimenea, după mórtea bărbatuluĭ lorŭ.

Ci să ne întórcemŭ érăşĭ la gânsaculŭ d-luĭ Stetter. Domnialuĭ ḑice că, acelŭ gânsacŭ maĭ avea încă datena de a esecuta, pre mâncarea ce ise punea înainte, unŭ jocŭ tropotitorŭ, maĭ 'nainte de a se întinde la ea, ca să o mănânce.

Dar' celŭ maĭ frumosŭ jocŭ, ḑice D. Stetter, că l'a văḑut esecutîndulŭună părechiă de Cocorĭ (Grus cinerea, gruie în Transilv.) în curtea unuĭ amicŭ alŭ seŭ din Tartzal în Ungaria, dintre carĭ (cocorĭ) bărbatusulŭ alerga giurŭ împregiurulŭ femeleĭ, ivitându-o, ca şi cumŭ arŭ fi voitŭ se-i facă ciudă, car femela se tiĕnea maĭ multŭ passivă şi într'o posiţiune cochetă. Astă părechiă de cocorĭ, ḑice că, atâtŭ era de îmblânḑită, în câtŭ la timpulŭ meseĭ veniaŭ amîndoĭ cocoriĭ în casă, spre a li se da de mîncare.

Într'o demânéţiă frumósă s'a vădutŭ totŭ dela acea părechiă bărbatuşĭulŭ, făcândŭ săriturĭ comice, lăsându-se giosŭ şi ér' sculându-se, bătândŭ acumŭ cu una, acumŭ cu amîndoue arepile în giurulŭ femeleĭ, pre cândŭ acésta 'şĭ manifesta, prin mişcarea capuluĭ, prin întórcerea gâtuluĭ şi baterea arepilorŭ, a sa bucuriă. Maĭ târdiŭ, se apucară împreună şi esecutară unŭ *pas de deux* elegantŭ. Acésta însă nu dură multŭ, că-cĭ femela éră-'şĭ luă într'o parte, posiţiunea eĭ cochetătórie. Acestŭ jocŭ 'lŭ urmară cocoriĭ maĭ multŭ timpŭ, prin o continuă alternaţiune, într'unŭ modŭ demnŭ şi plinŭ de eleganţiă. — Oare cocoriĭ ceĭ mulţĭ, ce se află pre la noĭ, maĭ în tóte curţile, nu s'arŭ putea instrui printr'unŭ danţŭ-maisterŭ, şi apoĭ punîndu-li-se ună larvă în ciocŭ, se fiă conduşĭ la vre-unŭ balŭ mascatŭ?

Io încă am observatŭ de multe-orĭ pe raţile mele, făcândŭ nesce mişcărĭ şi întorsăturĭ fórte curióse, cu răţoiulŭ în frunte, după care maĭ totŭ-déuna urma schimbarea timpuluĭ; ci nefiindŭ io jucauşiŭ, săltătoriŭ séŭ mare danţătoriŭ, n'am pututŭ compara aste mişcărĭ cu nicĭ unŭ felŭ de jocŭ, saltŭ orĭ danţŭ, ci póte de nu cumva le-aşĭ fi comparatŭ cu a noua séŭ a decea figură din Romănulŭ (în care jucăusiĭ fugŭ împregiurŭ, unulŭ după altulŭ) jocŭ naţionale din Trausilvania, fără de a putea admite că astă figură, precumŭ nece joculŭ întregŭ, ar fi o imitaţiune de a răţioilorŭ. **Simeon Michali.**

Profesor de Istoria Naturale la gimnasiu din Craiova.

Despre parasitele care pricinnescŭ maladia grăuluĭ, secarŭ, ovăsuluĭ şi a porumbuluĭ[*].

Tótă lumea scie că porumbul, grîul şi secara sufferŭ când fac ceea ce se numesce tăciune; să vedem dar că este acest tăciune care prăpădesce recoltele nóstre.

Este un felŭ de ciupercă parasită pe care botanistiĭ o numescUredo şi Urens ce se desvoltă multŭ în paranchymul (ţessătura) vegetalelor superióre şi forméză într'însele un mycelium albŭ purtândŭ un tubercul turtit a căruĭ facie aplicată pe epidermul vegetaluluĭ este acoperită de sporange (tecĭ) pline de corpusculĭ de differite culorĭ, astfel sunt cărbunele (Uredo Carbo) cu sporĭ cenuşiĭ având odóre puturósă, care atacă şi prăpădesce graunţele cerealelorŭ. Rugina (Uredo limaris şi u. rubigo vera), care vegetéză sub epidermu foilor gramineelor, şi, alterînd funcţiunea foilor, împedecă saŭ face să fie neperfectă formaţiunea spiculuĭ.

Uniĭ botanişti aŭ credut că pintenul este o maladie a grăunţelşr pricinuită de înţepătura uneĭ insecte (Coléopterul Telephor melanur). De Candolle este primul botanist care a raportat pintenul secareĭ la un genŭ din familia ciupercilor. Ellŭ a descrisŭ acéstă producţiune ca o specie a genuluĭ Sclerotium (S. clavus). Doctorul Leveillé într'un memoriŭ asupra acestuĭ subîect (Ann. Soc. Lin. Paris t. 5. p 578, descrie acéstă ciupercă parasită ş'o numesce Sphacelie saŭ Spherie.

Astfel dar, după tóte cercetările sciinţifice, cărbunele secareĭ, numit pintene (ergot) ce sémănă c'o producţiune cornósă se probă că nu este alt ceva de cât myceliumŭ parasit al uneĭ Spherie care a cotropit flórea secareĭ, s'a substituit (a luat locu) ovaruluĭ năbuşindu 'lŭ cândŭ acest mycelium este desvoltat se deslipesce după plantă şĭ cădînd pe pămînt întinde organele salle reproductóre.

Proprietăţile secareĭ pintenate suntŭ fórte vătămătóre şi daŭ locŭ la multa acidente grave. Păinea care va fi fabricată cu făină de secară pintenată, în mare cuantitate, produce în óre care ţerrĭ, unde acéstă producţiune este prea désă, maladiĭ fórte grave alle cărorŭ simptome principale sunt: ameţeală, convulsiunĭ, gangrena degetelorŭ şi maĭ cu seamă a estremităţilorŭ degetelor (numite falange şi orteliĭ în termenĭ sciinţificĭ), câte odată chiar a mâni-

(1) Acest articol tipărit în No. 5 în serbătorile pascilor pe când lipsean din capitală, coprinde atât de multe greşeli în cît suntem siliţi alŭ reproduce din nuoŭ cu óre-care adàogirĭ.

lorŭ și a picióreloru, căderea unghiiloru a părului și câte odată pricinuește chiar mórtea. Astă materie lucreadă maĭ special asupra sistemului nersvosŭ; ear seria acidenteloru ce provócă secara pintenată s'a numitŭ ergotism.

Se găsesce în autorĭ un mare numărŭ de ralațiunĭ despre epidemiile ce a provocatŭ adesea, întrebuințarea secareĭ pintenată.

Pe lângă acéstă proprietate vătămătóre ea are și alta folositóre în Medicina Obstetrică. După un mare număr de esperienṭa și de fapte clinice i s'a recunoscut o acțiune specială asupra uteruseĭ (organul reproductoriŭ femeescŭ) provocîndu'ĭ contracțiunĭ Se întrebuințéză dar ca să active lucrarea. facereĭ cândŭ este încétă, anevoe, din causa slăbiciuneĭ contracțiunilorŭ acestuĭ organŭ. În Englitera, doctoriĭ H. Davies și Clark, aŭ întrebuințat'o ceĭ d'întâiŭ cu mare succesŭ. Acest din urmă chirurg în Bristol a publicatŭ treĭ observațiunĭ, în care prafu saŭ făina de secară pintenată luată în dosă de un gram într'unŭ pahar cu céiŭ, a reușitŭ fórte bine casă termine facerea femeilorŭ la care astă lucrare încetase cu totulŭ prin lipsa durerilorŭ. Eacă o plantă otrăvitóre ca nutriment dar folositóre întrebuințată ca medicamentŭ. A.

Comunicațiunĭ sciințificĭ micĭ.

Ceva despre folosulŭ paserilorŭ în agricultură.

În timpul modernŭ, multe societățĭ sciințifice și agricole s'aŭ ocupatŭ cu cuestiunea: dacă paserile suntŭ folositóre saŭ vătămătóre agriculturei. Dupe unŭ studiŭ fórte serios în această importantă cuestiune, s'a arătat că era o mare eróre în timpurile de maĭ 'nainte a condamna vrabiea, corbu, ciore și alte asemene pasere la mórte sub cuvîntŭ că stricŭ póme, și s'a probatŭ că, din contra, vieața acestor pasere trebue săfie păsite câtŭ se póte, fiind preciόse pentru agricultură; căcĭ aceste pasere care se nutrescŭ cu insecte, mănâncŭ insectele vătămătóre agriculture. D'un asemenea mare folosŭ suntŭ unele pasere repitóre de nópte, precum boulŭ de nópte (Strix bubo) și alte specie din genul Strix, fiind că găsescŭ și mănîncŭ ciòrecĭ și sobolanĭ care se ține pe câmpŭ și facŭ acolo stricăciunĭ. Dupe observațiunile D-luĭ White, o pereche de Strix, omóre într'o ḍi 150 cioricĭ și șobolanĭ de câmpŭ.

Apoĭ și multe din paserile care ne înveselescŭ cu cântecul lorŭ armonios, suntŭ și forte folositore câmpiilorŭ și grădinilorŭ nostre fiindŭ că mănîncŭ fluturiĭ de nopte care facŭ acolo atîtea stricăciunĭ marĭ. Și daca câte o dată aceste pasere avea și ele poftă la vr'o pomă plăcute, să nu fimŭ prea egoiștĭ și nu trebue să le pedepsimŭ indată cu morte pentru acestea, ci să facemŭ cu bucurie acestŭ micŭ sacrificiŭ, numaĭ ca să ne scape d'o pagubă multŭ maĭ mare. D. Florent-Prévost a arătat marele folosŭ ce'l avém din Rîndunele în privința aceastea; căcĭ în stomace de 18 rîndurele care le a omorîtŭ cu timpŭ dela 15 Aprilie până la 29 Augustŭ, dînsulŭ a găsitŭ remășițe de 8690 insecte; apoĭ câtŭ de mare aŭ trebuitŭ să fie dauna (pagube) agricolă, produse prin aceste 8690 insecte, e învederatŭ, dacă socotimŭ că unele dintre aceste insecte (s. e. carabușulŭ din luna luĭ Maiŭ, Melolontha Vulgaris) suntŭ așia de roditóre în câtŭ o femele face până la 70, 100 și 130 de oue productóre de insecte vătămătóre din care unele omiḍĭ, precum omida ce se numește Pyrala și care se ține pe vițe, este atîta de rea în câtŭ un singur individ strică 100 pînă la 150 bóbe de strugurĭ. Așia dar putem acum să ne închipuim câtŭ folosŭ ni a făcut aceste 18 rîndunele care ne a păsitŭ de nenumeróse progeniture de acelle 8690 insecte vătămătóre. Dar ce recunoscință a dat omulŭ acestor paserĭ bine făcătóre? — le a omorît. Ore n'are dreptŭ fabulistulŭ când ḍice „le symbole des ingrats, n'est point le serpent, c'est l'homme."
(simbolul nerecunoscințeĭ, nu e șarpele, ci omulŭ).

Ciorecile cantatorie în Kina. Officeriĭ de la espedițiunea franceḍă de la Kina, aŭ rapportatŭ că esiste acolo nisce ciòrecĭ care cântă așia de bine ca privigitorile la noĭ. Apoĭ fiindŭ că lucrurile din Kina (Chinoiserie) suntŭ acumŭ în mode, trebue să ne asteptămŭ a vedea curîndŭ în salónele nóstre colivie cu ciorіceĭ cântătóre de la Kina. B.

Tipografia C. A. Rosetti ulița Caimata No. 15.